

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Davida Hipšra a soudců Mgr. Lenky Krupičkové a JUDr. Tomáše Foltase v právní věci žalobce: **D. K.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 9. 2021, č. j. 2 Az 22/2021 - 14,

t a k t o :

- I.** Návrh žalobce na ustanovení zástupce **s e z a m í t á .**
- II.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- III.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Rozhodnutím ze dne 30. 7. 2021, č. j. OAM-773/ZA-ZA11-P10-2020, žalovaný rozhodl, že se žalobci neuděluje mezinárodní ochrana podle § 12 až 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o azylu“).

II.

[2] Žalobce podal proti rozhodnutí žalovaného žalobu u Městského soudu v Praze (dále též „městský soud“). Rozhodnutí žalovaného označil za nezákonné a nepřezkoumatelné

kvůli vadám předcházejícího správního řízení. To bylo dle jeho názoru jednostranné a neobjektivní. Žalovaný chybně vyložil zákon a rozhodnutí nedostatečně odůvodnil. Informace o zemi původu použité žalovaným nebyly aktuální a nebyl přesně a úplně zjištěn skutečný stav věci. Současně žalobce požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů a tlumočníka, a to z důvodu, že mluví špatně česky a nezná české zákony, proto potřebuje pomoc s doplněním žaloby.

[3] Městský soud vyzval žalobce přípisem ze dne 27. 8. 2021 k doložení jeho majetkových a výdělkových poměrů. Následně usnesením ze dne 30. 9. 2021, č. j. 2 Az 22/2021 - 14, návrh žalobce na ustanovení zástupce zamítl. Uvedl, že žalobce ve stanovené lhůtě nepředložil vyplněné prohlášení o osobních majetkových a výdělkových poměrech (dále též „formulář“), které mu bylo zasláno za účelem posouzení, zda splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

III.

[4] Proti uvedenému usnesení městského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) kasační stížnost. Namítl, že prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech nezaslal proto, že nerozumí česky a rusky jen špatně. Formulář a výzvu obdržel v češtině. Nerozuměl požadavkům soudu a nedokázal mu ve lhůtě odpovědět. Stěžovatel dále uvedl, že právo na spravedlivý proces, zakotvené v čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 a 7 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, zahrnuje mimo jiné právo na obhajobu a na tlumočníka. Závěrem navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

[5] Současně stěžovatel v kasační stížnosti požádal o ustanovení advokáta a tlumočníka.

IV.

[6] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti pouze uvedl, že je napadán procesní postup městského soudu, a proto žalovaný ponechá zvážení důvodnosti kasační stížnosti čistě na Nejvyšším správním soudu.

V.

[7] Nejvyšší správní soud přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas [§ 106 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“)] a je podána oprávněnou osobou (§ 102 s. ř. s.).

[8] Pokud jde o podmínku povinného zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti podle § 105 odst. 2 s. ř. s., Nejvyšší správní soud odkazuje na svou konstantní judikaturu (usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS, či rozsudky tohoto soudu ze dne 3. 12. 2015,

pokračování

č. j. 9 As 266/2015 - 61, a ze dne 22. 9. 2016, č. j. 6 As 200/2016 - 18), z níž vyplývá, že podáním kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského (resp. městského) soudu, jímž se řízení nekončí, nevzniká stěžovateli poplatková povinnost za kasační stížnost a stěžovatel bez příslušného právního vzdělání nemusí být v řízení o takové kasační stížnosti zastoupen advokátem.

[9] Přesto musel Nejvyšší správní soud nejprve posoudit návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, neboť i když není zastoupení stěžovatele advokátem v tomto řízení obligatorní, je jistě možné. I kdyby však stěžovatel splňoval podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., Nejvyšší správní soud shledal, že není splněna další nezbytná podmínka pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 10 s. ř. s., neboť zastoupení stěžovatele není nezbytně třeba pro ochranu jeho práv v řízení o předmětné kasační stížnosti. Posuzovaná otázka týkající se zamítnutí návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce je totiž jednoduché povahy. Ačkoliv je kasační stížnost stručná, je projednatelná a Nejvyšší správní soud o ní může bez dalšího, na základě podkladů obsažených v poskytnutém spisovém materiálu, rozhodnout.

[10] Nejvyšší správní soud dále přistoupil k posouzení kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí městského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[11] Kasační stížnost směřuje proti usnesení městského soudu, kterým byl zamítnut návrh stěžovatele na ustanovení zástupce. V souladu s § 35 odst. 10 s. ř. s. lze navrhovatelé ustanovit zástupce, jímž může být i advokát, v případě, že jsou u něj předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. V daném případě tedy městský soud správně zkoumal, zda stěžovatel splňuje podmínku první, tedy to, zda by u něj byly dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, pokud by nebyl v daném řízení od soudního poplatku osvobozen ze zákona.

[12] Podmínky individuálního osvobození od soudních poplatků ve správním soudnictví upravuje § 36 odst. 3 s. ř. s. Podle první věty tohoto ustanovení účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

[13] Návrh stěžovatele na ustanovení zástupce byl městským soudem zamítnut z toho důvodu, že stěžovatel dle něj nesplnil podmínku spočívající v doložení nedostatečných prostředků. Městský soud stěžovatele vyzval k prokázání majetkových poměrů přípisem ze dne 27. 8. 2021, č. j. 2 Az 22/2021 - 13, za tímto účelem mu zaslal formulář „*Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech*“, který měl stěžovatel soudu zaslat ve lhůtě

10 dnů od doručení této výzvy. Městský soud současně stěžovatele poučil, že pokud výzvě nevyhoví, bude jeho žádost pro nesplnění zákonných podmínek zamítnuta. Výzva byla stěžovateli doručena dne 6. 9. 2021. Stěžovatel však informace týkající se jeho majetkových poměrů, resp. vyplněný formulář, soudu vůbec nezaslal, respektive na výzvu žádným způsobem nereagoval. Napadené usnesení č. j. 2 Az 22/2021 - 14 pak městský soud vydal až dne 30. 9. 2021, tedy takřka měsíc poté, co byla výzva stěžovateli doručena.

[14] Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že účastník, u něhož se posuzují podmínky pro osvobození od soudních poplatků, je povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a sociální poměry. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění zákonných podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2010, č. j. 7 Ans 3/2009 - 184). Obecně tedy platí, že pokud žalobce informace o svých osobních a majetkových poměrech věrohodně neprokáže, případně pokud je vůbec neposkytne, soud jeho žádost zamítne.

[15] V projednávaném případě je však třeba zohlednit i skutečnost, že v řízení před městským soudem stěžovatel žádal také o ustanovení tlumočníka. Městský soud však tuto jeho žádost do dne podání kasační stížnosti nijak neposoudil.

[16] V souladu se svým rozsudkem ze dne 30. 1. 2014, č. j. 5 Azs 25/2013 - 28, Nejvyšší správní soud připomíná, že „se již otázkou, zda a do jaké míry má žalobce ve věcech mezinárodní ochrany v řízení před krajským [resp. městským] soudem právo na tlumočníka či na komunikaci v jiném než českém jazyce, ve své judikatuře opakovaně zabýval. Např. v rozsudku ze dne 29. 1. 2010, č. j. 5 Azs 54/2009 - 42, (...) Nejvyšší správní soud posuzoval, zda právo na tlumočníka, jak je zakotveno v právním řádu České republiky, lze vztahovat i na písemný styk mezi soudem a účastníky řízení. Nejvyšší správní soud připomněl, že podle čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, „kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka“ a že podle stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2005, sp. zn. Pl. ÚS-st. 20/05, nedopadá toto právo garantované v citovaném čl. 37 odst. 4 Listiny na písemný styk soudu s účastníky řízení. Ústavní soud však zároveň nevyloučil, že konkrétní zákonná úprava práva na tlumočníka může poskytovat vyšší standard ochrany práv účastníků řízení. Na zákonné úrovni je právo na tlumočníka zakotveno v § 18 odst. 2 o. s. ř., který je v důsledku § 64 s. ř. s. použitelný i v soudním řízení správním. Ustanovení § 18 odst. 2 s. ř. s. stanoví, že soud ustanoví tlumočníka účastníku řízení, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Podle dosavadní poměrně rozsáhlé judikatury Nejvyššího správního soudu na toto téma (srov. rovněž rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, č. j. 2 Azs 52/2005 - 47, ...) povinnost ustanovit účastníku řízení tlumočníka podle § 18 odst. 2 o. s. ř. vzniká soudu pouze tehdy, pokud taková potřeba vyjde najevo, tedy pokud se v řízení objeví konkrétní skutečnost nasvědčující potřebě tlumočníka ustanovit a pokud se po jejím prověření soudem ukáže, že účastník k řádnému uplatňování svých práv v soudním řízení tlumočníka potřebuje. Takovouto konkrétní skutečností je samozřejmě v první řadě, pokud o ustanovení tlumočníka

pokračování

účastník sám požádá. Další takovou skutečností však může být zejména to, že účastník se soudem začne komunikovat jiným než českým jazykem, nebo to, že z jeho projevů (vedených v jazyce českém) je patrné, že se česky nemůže dorozumět dostatečně dobře. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2007, č. j. 2 Afs 36/2007 - 86, (...) lze po účastníku řízení spravedlivé požadovat, aby skutečnost, že jazyku, v němž se vede řízení, nerozumí, dal příslušnému orgánu najevo.“

[17] Nejvyšší správní soud uvedené zásady aplikoval na posuzovaný případ, dospěl však k závěru, že přestože v řízení před městským soudem stěžovatel o tlumočníka požádal, nelze to považovat za skutečnost, která by sama o sobě osvědčovala potřebu tlumočníka stěžovateli ustanovit i pro písemnou fázi řízení před městským soudem. Ačkoliv je z podání stěžovatele (žaloba, kasační stížnost) zřejmé, že nevykazuje perfektní znalost českého jazyka, dokáže se, byť s gramatickými nepřesnostmi, v tomto jazyce dostatečně dobře vyjádřit, a z jejich obsahu je také nepochybné, že napadeným rozhodnutím (jak rozhodnutí žalovaného, tak i rozhodnutí městského soudu) i výzvě k prokázání nedostatku prostředků porozuměl. Na základě vyjadřování stěžovatele tak nelze konstatovat, že v řízení před městským soudem musely existovat pochybnosti o jeho dostatečné znalosti českého jazyka.

[18] Ze spisu městského soudu přitom není patrná žádná vůle stěžovatele uvedené výzvě vyhovět. Stěžovatel se nepokusil příslušný formulář vyplnit, ani se nesnažil jiným způsobem osvětlit své osobní, majetkové a výdělkové poměry; městskému soudu přitom nedal ani nikterak na vědomí, že by formulář nebyl schopen z důvodu jazykové bariéry vyplnit, či že výzvě neporozuměl. Naopak na podání soudu nereagoval žádným způsobem.

[19] Vzhledem ke skutečnosti, že zde existuje explicitní žádost stěžovatele o ustanovení tlumočníka, městský soud je povinen o ní v dalším řízení rozhodnout. Nelze mu nicméně nyní klást k tíži, že tak neučinil prioritně, když z obsahu žaloby nelze objektivně seznat, že by stěžovatel trpěl jazykovou bariérou takového rozsahu, že by mu neumožňovala vyhovět předmětné výzvě. Nejvyšší správní soud nicméně považuje za vhodné zdůraznit, že bylo více než žádoucí, aby bylo předně rozhodnuto právě o žádosti na ustanovení tlumočníka. Na tuto skutečnost již ostatně byl městský soud upozorněn v obdobném případě rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 5. 2019, č. j. 3 As 79/2019 - 15. Do budoucna je proto nutné trvat na tom, aby byla prioritně posuzována žádost cizinců o ustanovení tlumočníka, tím spíše za situací, kdy byl ve věci tlumočník ustanovován již v průběhu správního řízení. Jak již bylo uvedeno, v nynějším případě je na městském soudu, aby posoudil alespoň nyní, zda je třeba stěžovateli ustanovit pro soudní řízení tlumočníka. Stěžovateli by pak nic nebránilo v tom, aby k soudu podal opakovanou žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů a příslušný formulář případně vyplnil za pomoci tlumočníka, vyšla-li by potřeba jeho ustanovení nakonec přeci jen najevo.

[20] Pokud jde o žádost stěžovatele o ustanovení tlumočníka pro řízení o kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud uvádí, že jeho kasační stížnost byla, i přes výše uvedené, v dostatečném rozsahu odůvodněná, a tedy projednatelná. Nebylo proto podle Nejvyššího

správního soudu třeba tlumočnicka stěžovateli pro řízení o kasační stížnosti ustanovit. Tím však není dotčena případná potřeba tlumočení v dalším řízení před městským soudem. Schopnost formulovat stručnou kasační stížnost totiž bez dalšího *a priori* nevylučuje možnost, že stěžovatel např. není dostatečně schopen porozumět výzvám soudu.

[21] Vzhledem k výše uvedenému shledal Nejvyšší správní soud kasační stížnost nedůvodnou, a proto ji zamítl za podmínek vyplývajících z § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. Ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání.

[22] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. února 2022

Mgr. David Hipšr
předseda senátu